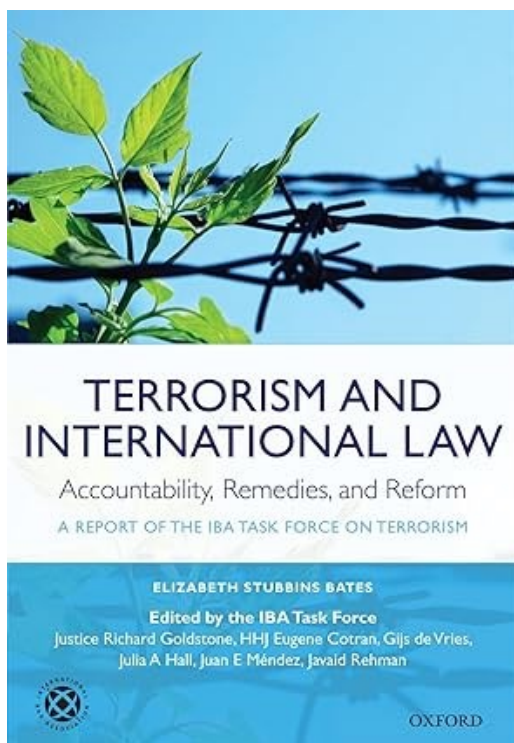

Book Review

Elizabeth Stubbins Bates, Iba Task Force, Justice Richard Goldstone, HHJ Eugene Cotran, Gijs De Vries, Julia A Hall, Juan E Méndez and Javaid Rehman, *Terrorism and International Law: Accountability, Remedies, and Reform: A Report of the IBA Task Force on Terrorism*. England: Oxford University Press, 2011. 304 pages. (Online ISBN: 9780191807275) / (Print ISBN: 9780199589180)

โดย สราวุธ รัตมี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หนังสือ “Terrorism and International Law: Accountability, Remedies, and Reform” หรือชื่อภาษาไทย “การก่อการร้ายและกฎหมายระหว่างประเทศ: ความรับผิดชอบ การเยียวยา และการปฏิรูป” เป็นผลงานสำคัญของคณะทำงานเฉพาะกิจด้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ (IBA Task Force on Terrorism) ภายใต้เนติบัณฑิตยสภาระหว่างประเทศ (International Bar Association – IBA) ซึ่งประกอบด้วยนักกฎหมายระดับนานาชาติที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศ หนังสือเล่มนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาแนวทางของ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้าย โดยมุ่งเน้น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบของรัฐและองค์กรระหว่างประเทศ (accountability) (2) สิทธิและการเยียวยาของเหยื่อ (remedies) และ (3) การปฏิรูปกฎหมาย (reform) หนังสือเล่มนี้ได้วิเคราะห์กรอบแนวคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายในระดับรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และระดับภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับข้อจำกัดด้านความมั่นคงของชาติภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ว่ามีผลบังคับใช้กับสถานการณ์การก่อการร้ายและมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายอย่างไร รวมถึงการพิจารณากฎหมายในบริบทระดับโลก โดยไม่จำกัดอยู่เพียงแค่ “สงครามต่อต้านการก่อการร้าย” (War on Terror) ที่นำโดยสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมแนวทางทางกฎหมายจากรัฐและองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 7 บท โดยนำเสนอภาพรวมของมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายจากทั่วโลก พร้อมทั้งได้พิจารณาข้อจำกัดของกฎหมายในปัจจุบัน และเสนอแนวทางปฏิรูปเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงในยุคพลิกผัน เช่น บทบาทของศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court – ICC) และศาลอื่น ๆ ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการก่อการร้าย และประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน ที่อาจถูกละเมิดจากมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายของรัฐ รวมถึงกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้ายสากล เช่น Al-Qaeda และ ISIS ในส่วนท้ายของหนังสือเป็นข้อเสนอแนะจาก IBA Task Force on Terrorism เกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปกฎหมาย โดยเน้นไปที่แนวทางที่ประชาคมระหว่างประเทศสามารถใช้เพื่อรักษาสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรมขณะเผชิญภัยคุกคามจากการก่อการร้าย บทวิจารณ์นี้จะช่วยให้เห็นว่า หนังสือเล่มนี้มีส่วนเสริมสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแนวคิดทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายได้มากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสมดุลระหว่างมาตรการความมั่นคงของรัฐกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของกฎหมายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่กำลังเผชิญกับความท้าทายจากภัยก่อการร้ายและมาตรการทางการเมืองในโลกยุคศตวรรษที่ 21

บทที่ 1 บทนำ: การก่อการร้ายในกฎหมายระหว่างประเทศ

บทนี้กล่าวถึงการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศต่อการก่อการร้าย โดยเน้นถึง ความท้าทายในการกำหนดนิยามของการก่อการร้าย และภาระผูกพันของรัฐในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย ภายใต้กรอบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (IHL) กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (IHRL) และกฎหมายผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ (IRL) ที่วางรากฐานสำหรับการอภิปรายเชิงลึกเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศและมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย ในบริบทสากล หนังสือเน้นให้เห็นถึงปัญหาสำคัญที่ยังคงเป็นอุปสรรคในการจัดการกับการก่อการร้ายผ่านกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการขาดนิยามที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และความท้าทายในการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศโดยไม่ละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรม

1) ปัญหานิยามของการก่อการร้าย: ช่องว่างของกฎหมายระหว่างประเทศ หนึ่งในประเด็นหลักที่บทนี้กล่าวถึงคือ ความไม่เป็นเอกภาพของนิยามคำว่า “การก่อการร้าย” ในกฎหมายระหว่างประเทศ ปัญหานี้เป็นหัวข้อที่ถูกถกเถียงมาเป็นเวลานานในเวทีสากล เนื่องจากรัฐต่าง ๆ มีมุมมองและผลประโยชน์ที่แตกต่างกันในการกำหนดนิยามของการก่อการร้าย ตัวอย่างเช่น บางรัฐอาจถือว่ากลุ่มติดอาวุธบางกลุ่มเป็น “นักต่อสู้เพื่ออิสรภาพ” ขณะที่รัฐอื่นมองว่ากลุ่มเดียวกันนั้นเป็น “ผู้ก่อการร้าย” ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้การจัดทำ กฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลบังคับใช้อย่างเป็นเอกภาพเป็นไปได้ยาก หนังสือชี้ให้เห็นว่า การไม่มีนิยามที่ชัดเจนส่งผลให้รัฐต่าง ๆ สามารถใช้มาตรการต่อต้านการก่อการร้ายในลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชนได้ง่ายขึ้น เช่น การใช้กฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายเป็นเครื่องมือในการกดขี่ทางการเมืองหรือจำกัดเสรีภาพของประชาชนและฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ปัญหานี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนานิยามที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อป้องกันการนำกฎหมายไปใช้ในทางที่ผิด

2) ภาระผูกพันของรัฐ: สมดุลระหว่างความมั่นคงและหลักนิติธรรม บทนี้ยังกล่าวถึงประเด็นของภาระผูกพันของรัฐในการต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งเป็นประเด็นที่ซับซ้อนและต้องพิจารณาควบคู่กับหลักการในกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐมีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายภายใต้กรอบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (IHL) กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (IHRL) และกฎหมายผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ (IRL) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ รัฐ

หลายประเทศเลือกใช้มาตรการที่ละเมิดหลักการเหล่านี้ เช่น การควบคุมตัวโดยไม่มีการพิจารณา คดี (arbitrary detention) การทรมาน (torture) หรือแม้กระทั่งการสังหารนอกกระบวนการ ยุติธรรม (extrajudicial killings) ภายใต้ข้ออ้างของ “ความมั่นคงของชาติ” (National Security) หนังสือให้ความสำคัญกับแนวคิดที่ว่า มาตรการต่อต้านการก่อการร้ายควรอยู่ภายใต้หลักนิติธรรม และต้องไม่เป็นข้ออ้างในการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างกรอบ กฎหมายที่สามารถป้องกันการก่อการร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ละเมิดหลักการสากล ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญที่รัฐและองค์กรระหว่างประเทศต้องเผชิญ

โดยสรุป บทนี้เป็นการวางรากฐานที่สำคัญสำหรับการวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการก่อการร้าย โดยให้ภาพรวมที่ค่อนข้างชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาเชิงโครงสร้างของกฎหมาย ระหว่างประเทศ และบทบาทของรัฐในการจัดการกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างบางจุดที่สามารถขยายความเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับ ผลกระทบทางกฎหมายและทางปฏิบัติของมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายในบริบทสากลตาม ทศนะของผู้วิจารณ์ เช่น (1) การเชื่อมโยงระหว่างปัญหาการนิยามการก่อการร้ายกับผลกระทบทาง กฎหมาย (2) กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการต่อต้านการก่อการร้ายในทางที่ผิด และ (3) แนวทางแก้ไขปัญหาคือเป็นรูปธรรมมากขึ้น

บทที่ 2 กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศกับการต่อต้านการก่อการร้าย

บทนี้มุ่งเน้นไปที่การพิจารณาว่า กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law – IHL) มีบทบาทอย่างไรในบริบทของการต่อต้านการก่อการร้าย และมี จุดเด่นที่สำคัญในการช่วยอธิบาย IHL ให้กับผู้อ่านที่ไม่ใช่นักกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญได้เข้าใจ เนื้อหาอย่างครอบคลุม และพิจารณาว่ากรอบกฎหมายนี้มีผลบังคับใช้ในสถานการณ์ใดบ้าง รวมถึง ข้อจำกัดในการใช้ในปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจที่สุดคือ ข้อถกเถียงร่วมสมัยเกี่ยวกับการใช้ IHL และนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย เช่น การใช้โดรนในการ โจมตีเป้าหมาย (drone strikes) การสังหารเฉพาะเป้าหมาย (targeted killings) และข้อจำกัดใน การใช้อาวุธกำลังติดอาวุธ

1) กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศคืออะไร และมีผลบังคับใช้เมื่อใด? หนึ่งในจุดแข็งของบทที่ 2 คือ การให้คำอธิบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (IHL) ซึ่งเป็นกรอบกฎหมายที่ควบคุมความขัดแย้งทางอาวุธ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการปกป้องพลเรือน และจำกัดวิธีการทำสงคราม ช่วยชี้แจงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง IHL กับกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการใช้กำลัง (jus ad bellum) ซึ่งเป็นเรื่องของความชอบธรรมในการใช้กำลังทางทหาร อย่างไรก็ตาม แม้ว่า IHL จะใช้บังคับในกรณีของความขัดแย้งทางอาวุธระหว่างประเทศ (international armed conflict – IAC) และความขัดแย้งทางอาวุธที่ไม่ใช่ระหว่างประเทศ (non-international armed conflict – NIAC) แต่หนังสือเล่มนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าการต่อต้านการก่อการร้ายมักไม่เข้าเกณฑ์ของสงครามแบบดั้งเดิมที่ IHL ควบคุมสิ่งนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมาย และความไม่แน่นอนทางหลักนิติธรรม ในการกำหนดว่าเมื่อใดที่ IHL สามารถนำมาใช้กับมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายได้

2) “การก่อการร้าย” ในกรอบของ IHL: บริบทเฉพาะและความหมายทางกฎหมาย นำเสนอประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับคำว่า “การก่อการร้าย” ในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างจากการก่อการร้ายในบริบทอื่น ๆ หนังสือได้ชี้ให้เห็นว่า IHL ไม่ได้มีบทบัญญัติที่ใช้ควบคุมการก่อการร้ายในความหมายที่กว้าง แต่ให้ความสำคัญกับการกระทำที่มุ่งโจมตีพลเรือน หรือการใช้วิธีการสงครามที่ขัดกับหลักมนุษยธรรม หนึ่งในปัญหาที่สำคัญคือ หลายรัฐทั่วโลกใช้กรอบของ IHL เพื่อจัดการกับกลุ่มก่อการร้ายในลักษณะที่เป็นความขัดแย้งทางอาวุธ ซึ่งมีผลทำให้รัฐมีอำนาจมากขึ้นในการใช้กำลัง อย่างไรก็ตาม นี่เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมาก เนื่องจากการนิยามกลุ่มก่อการร้ายในฐานะ “คู่กรณีทางสงคราม” อาจส่งผลให้รัฐมีข้ออ้างในการใช้กำลังอย่างรุนแรงโดยไม่มีข้อจำกัดของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (IHRL)

3) ข้อถกเถียงร่วมสมัยใน IHL และมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย หัวข้อนี้ได้วิเคราะห์ข้อถกเถียงที่สำคัญเกี่ยวกับการใช้ IHL ในการต่อต้านการก่อการร้าย หนึ่งในประเด็นที่มีการอภิปรายอย่างกว้างขวางคือ การใช้โดรนและการสังหารเฉพาะเป้าหมาย (targeted killings) ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา นำมาใช้ในการต่อต้านกลุ่มก่อการร้ายสากล เช่น Al-Qaeda และ ISIS หนังสือเสนอว่าการใช้โดรนโจมตีเป้าหมายก่อให้เกิดปัญหาหลายประการในแง่ของ IHL ได้แก่ (1) ปัญหาความชัดเจนของสถานะทางกฎหมายของเป้าหมายหรือบุคคลที่ถูกโจมตีสามารถถูกมองว่าเป็นพลเรือนได้หรือไม่? (2) อัตราการเสียชีวิตของพลเรือน เนื่องจากการ

โจมตีทางอากาศอาจส่งผลให้พลเรือนเสียชีวิต แม้ว่าจะมีการพยายามกำหนดเป้าหมายที่แน่ชัด และ (3) ความรับผิดชอบของรัฐ การใช้โดรนโจมตีในดินแดนของรัฐอื่นอาจละเมิดอธิปไตยของรัฐนั้น นอกจากนี้ หนังสือยังกล่าวถึง ปัญหาของการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (IHRL) ร่วมกับ IHL โดยตั้งคำถามว่า รัฐสามารถใช้ IHL เป็นข้ออ้างในการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ตัวอย่างเช่น การควบคุมตัวบุคคลโดยไม่มีกระบวนการทางกฎหมาย หรือการใช้กำลังโดยไม่มีการตรวจสอบจากศาล

4) กรณีศึกษาและการวิเคราะห์เชิงลึก ได้นำเสนอกรณีศึกษาหลายกรณีเพื่อวิเคราะห์ว่า IHL ถูกใช้ในบริบทของการต่อต้านการก่อการร้ายอย่างไร กรณีศึกษาสำคัญที่ได้นำเสนอได้แก่ (1) สงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐฯ ในอัฟกานิสถานและปากีสถาน เกี่ยวกับการใช้โดรนโจมตีและการกำหนดสถานะของผู้ต้องสงสัยก่อการร้าย (2) กรณีของอิสราเอลและปาเลสไตน์ เกี่ยวกับการใช้กำลังทางทหารกับกลุ่มติดอาวุธที่ถูกจัดว่าเป็นองค์กรก่อการร้าย และ (3) การดำเนินคดีในศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) เกี่ยวกับบทบาทของศาลในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมสงครามที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย

โดยสรุป บทนี้นำเสนอการวิเคราะห์ที่มีความลึกซึ้งและเป็นประโยชน์ในแง่ของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และการต่อต้านการก่อการร้าย ในยุคปัจจุบัน แม้ว่าจะยังมีช่องว่างในการขยายรายละเอียดในบางประเด็นตามทัศนะของผู้วิจารณ์ เช่น การสำรวจแนวทางของรัฐอื่น ๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น ปัญหาด้านจริยธรรมของการใช้โดรน และการประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เนื้อหานี้ นับเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาและเข้าใจแนวทางของกฎหมายที่มีผลต่อการจัดการกับการก่อการร้ายและความขัดแย้งทางอาวุธในระดับสากล

บทที่ 3 การต่อต้านการก่อการร้ายในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

บทนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจบทบาทของ กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Human Rights Law - IHRL) ในบริบทของการต่อต้านการก่อการร้าย โดยกล่าวถึงตัวอย่างจากหลายประเทศทั่วโลกที่ใช้กฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งบางครั้งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ถึงข้อค้นพบจากองค์การระหว่างรัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ซึ่งให้ภาพรวมของแนวโน้มที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในนามของการรักษาความมั่นคงของชาติ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1) ภาระหน้าที่ในการป้องกัน สืบสวน และดำเนินคดีต่อการก่อการร้าย หนึ่งในประเด็นหลักที่บทนี้กล่าวถึงคือ ภาระผูกพันของรัฐในการป้องกัน สืบสวน และดำเนินคดีกับการก่อการร้าย ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของ IHRL อย่างไรก็ตาม หัวข้อนี้แสดงให้เห็นว่าหลายประเทศมักใช้แนวทางที่ละเมิดหลักการสิทธิมนุษยชน เช่น การบังคับใช้กฎหมายที่กว้างขวางเกินไป และการจำกัดเสรีภาพของประชาชนภายใต้ข้ออ้างของการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงของรัฐ

2) IHRL กับมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย หัวข้อนี้ได้แสดงให้เห็นว่าแม้ IHRL จะให้การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แต่ในทางปฏิบัติ หลายรัฐกลับใช้มาตรการต่อต้านการก่อการร้ายเพื่อ ลดทอนหรือจำกัดสิทธิ อย่างไม่เป็นธรรม เช่น การปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงออก การสอดส่องประชาชนโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม หรือการออกกฎหมายที่คลุมเครือซึ่งนำไปสู่การละเมิดสิทธิของประชาชน

3) การพรากชีวิตโดยพลการ หนึ่งในประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ การสังหารบุคคลโดยพลการ ซึ่งเกิดขึ้นในหลายประเทศภายใต้ข้ออ้างของการรักษาความมั่นคงของชาติ หนังสือได้นำเสนอกรณีที่รัฐบาลบางประเทศดำเนินการลอบสังหารหรือปฏิบัติการทางทหารโดยไม่มีกระบวนการทางกฎหมายที่เหมาะสม ซึ่งขัดกับหลักการของ IHRL และอาจถือเป็น อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ

4) การทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี การใช้การทรมานเป็นเครื่องมือในการซักถามผู้ต้องสงสัยเกี่ยวกับการก่อการร้ายเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่บทนี้กล่าวถึง แม้จะมีกฎหมายระหว่างประเทศที่ห้ามการทรมานอย่างเด็ดขาด แต่ในทางปฏิบัติ รัฐบาลหลายแห่งยังคงใช้วิธีการนี้และพยายามหาข้ออ้างทางกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ

5) การบังคับให้สูญหาย เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่มักพบในประเทศที่ใช้มาตรการรุนแรงในการต่อต้านการก่อการร้าย แสดงให้เห็นว่าการจับกุมบุคคลโดยไม่มีหมายจับและการคุมขังโดยไม่เปิดเผยสถานที่ขัดต่อหลักการของ IHRL และละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล

6) การคุมขังโดยพลการ เป็นเครื่องมือในการปราบปรามกลุ่มที่ถูกสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่กล่าวถึง หลายประเทศออกกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐสามารถควบคุมตัวบุคคลได้นานโดยไม่ต้องมีการตั้งข้อกล่าวหา ซึ่งขัดกับหลักนิติธรรมและมาตรฐานสิทธิมนุษยชน

7) การพิจารณาคดีที่ไม่เป็นธรรม และการแทรกแซงสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เน้นถึงปัญหาการพิจารณาคดีที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการยุติธรรมที่ถูกควบคุมโดยรัฐ เพื่อสนับสนุนมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย เช่น การตั้งศาลพิเศษที่ไม่มีความเป็นอิสระ หรือการบังคับให้จำเลยสารภาพโดยการทรมาน

8) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แม้ว่าบทนี้จะเน้นไปที่สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเป็นหลัก แต่ก็มีกรกล่าวถึง ผลกระทบของมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายต่อสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น การเลือกปฏิบัติทางเศรษฐกิจต่อชนกลุ่มน้อยที่ถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้าย

9) มาตรการต่อต้านการก่อการร้ายและการเลือกปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่า การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ศาสนา หรือชาติพันธุ์ เป็นผลพวงจากมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายที่ถูกบังคับใช้ในหลายประเทศ ซึ่งนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมและอาจสร้างแรงผลักดันให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น

โดยสรุป บทนี้มีคุณค่าอย่างมากในแง่ของการวิเคราะห์ ผลกระทบของมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายต่อสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม หนังสือสามารถเสริมการวิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เป็นไปได้ และกรณีศึกษาจากประเทศที่สามารถรักษาสสมดุลระหว่างความมั่นคงและสิทธิมนุษยชนได้ดี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับรัฐอื่น ๆ นอกจากนี้ คำถามที่สำคัญที่เปิดทิ้งไว้คือ จะมีแนวทางอย่างไรในการสร้างมาตรฐานสากลที่สามารถปกป้องสิทธิมนุษยชนได้อย่างแท้จริง ในขณะที่ยังสามารถรับมือกับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความท้าทายที่เกิดขึ้นจากมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายในแง่ของกฎหมายสิทธิมนุษยชน และสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ยังคงต้องได้รับการแก้ไขในระดับสากล

บทที่ 4 ความรับผิดชอบต่อการก่อการร้ายและการละเมิดที่เกิดขึ้นในการต่อต้านการก่อการร้าย

บทนี้เน้นถึงหลักความรับผิดชอบ (accountability) ในสองมิติหลัก ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบต่อการก่อการร้าย (terrorist attacks) และ (2) ความรับผิดชอบต่อการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจากมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย (counter-terrorism). ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (IHL) และกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (IHRL) เข้าด้วยกัน เพื่อกำหนดกรอบในการดำเนินคดีและการเยียวยาผู้เสียหายจากทั้งสองสถานการณ์ดังกล่าว

1) ความรับผิดชอบต่อการก่อการร้าย ชี้ให้เห็นว่าความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับการก่อการร้ายมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ และย้ำว่าการดำเนินคดีทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดเป็นกลไกหลักในการลดการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงคือการขาดนิยามสากลของการก่อการร้าย ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินคดีทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ การพิจารณาความรับผิดชอบของบุคคลและองค์กร รวมถึงบทบาทของศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) และศาลระดับภูมิภาค จึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจ นอกจากนี้ ยังเน้นให้เห็นถึงปัญหาของการลอยนวลพ้นผิด (impunity) ซึ่งมักเกิดขึ้นจากการขาดแคลนกลไกที่มีประสิทธิภาพสำหรับการดำเนินคดี อุปสรรคทางกฎหมาย และข้อจำกัดด้านอำนาจศาลระหว่างประเทศ ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้บางกรณีของการก่อการร้ายไม่ได้รับการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม

2) ความรับผิดชอบต่อการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศในการต่อต้านการก่อการร้าย มุ่งเน้นที่ความรับผิดชอบของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย โดยมีการยกตัวอย่างการปฏิบัติที่ขัดต่อหลักกฎหมาย เช่น การทรมาน (torture) การกักขังโดยพลการ (arbitrary detention) และการใช้กำลังเกินกว่าเหตุ ซึ่งละเมิดพันธกรณีของรัฐภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หัวข้อนี้ยังพิจารณากลไกความรับผิดชอบของรัฐ เช่น การสอบสวนระดับชาติ (national investigations) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่ติดตามและรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนหนังสือได้ตั้งข้อสังเกตว่า แม้จะมีเครื่องมือทาง

กฎหมายและสถาบันต่าง ๆ ในการบังคับใช้ความรับผิดชอบ แต่ความล้มเหลวของรัฐในการดำเนินมาตรการตรวจสอบและลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ละเมิดกฎหมาย ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ

โดยสรุป บทนี้ของหนังสือได้สะท้อนถึงความซับซ้อนของแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบในบริบทของการก่อการร้ายและมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย โดยเน้นย้ำว่าทั้งผู้ก่อการร้ายและรัฐที่ดำเนินมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายต้องถูกตรวจสอบและรับผิดชอบต่อผลกระทบของตนเอง แม้ว่าจะมีกลไกกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้ควบคุมทั้งสองฝ่าย แต่การบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติมักเผชิญกับอุปสรรคทางการเมืองและกฎหมาย ซึ่งทำให้ความเป็นธรรมและการเยียวยาผู้เสียหายยังคงเป็นเรื่องที่ท้าทาย จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยชี้ให้เห็นถึงช่องว่างในระบบกฎหมายระหว่างประเทศและเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบที่แท้จริงในระดับโลก

บทที่ 5 สิทธิของเหยื่อในการเยียวยาและการชดเชย

บทนี้ให้ความสำคัญกับสิทธิของเหยื่อจากการก่อการร้ายในการได้รับการเยียวยาและการชดเชยภายใต้กฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นไปที่กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (IHL) กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (IHRL) กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ และหลักการพื้นฐานและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิในการเยียวยาและชดเชยแก่เหยื่อของการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงและการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง (Basic Principles and Guidelines) โดยได้กล่าวถึงสิทธิของเหยื่อในการได้รับการเยียวยาสำหรับการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจากปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายของรัฐ นอกจากนี้ยังเน้นย้ำถึงปัญหาความล้มเหลวของรัฐในการดำเนินการตามมาตรฐานกฎหมายระหว่างประเทศ และเรียกร้องให้มีการปฏิรูปหลักการเกี่ยวกับความลับของรัฐเพื่อป้องกันการใช้อำนาจดังกล่าวในการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ในแง่ของเนื้อหาบทนี้ให้การวิเคราะห์ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่อในบริบทของกฎหมายระหว่างประเทศ

1) การชดเชยสำหรับการละเมิด IHL การอภิปรายเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่อในบริบทของ IHL เป็นจุดแข็งที่สำคัญของบทนี้ เนื่องจากเป็นกรอบทางกฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบของรัฐและคุ้มครองในความขัดแย้งทางอาวุธ อย่างไรก็ตาม การใช้ IHL ในกรณีของการก่อการร้ายเป็นที่ถกเถียง เนื่องจากการก่อการร้ายไม่ได้เป็นรูปแบบของสงครามตามนิยามของ IHL รวมถึงสำรวจ

ประเด็นทางกฎหมาย เช่น หลัก state responsibility และบทบาทของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

2) สิทธิในการได้รับการเยียวยา การสืบสวน และการชดเชยภายใต้ IHRL นำเสนอการวิเคราะห์ที่สำคัญเกี่ยวกับ IHRL และสิทธิของเหยื่อในการได้รับการสืบสวนและการชดเชย อย่างไรก็ตาม ข้อวิพากษ์สำคัญคือหนังสือไม่ได้ให้คำอธิบายที่เพียงพอเกี่ยวกับกลไกที่รัฐสามารถใช้เพื่อให้เป็นไปตามข้อผูกพันนี้ ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติและศาลสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิของเหยื่อในหลายกรณี อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจคือ รัฐบาลของหลายประเทศมักใช้หลักความมั่นคงของชาติ เป็นข้ออ้างในการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการก่อการร้าย ซึ่งหัวข้อนี้ได้เจาะลึกถึงกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่า รัฐบาลได้ใช้ข้ออ้างนี้อย่างไรเพื่อหลีกเลี่ยงภาระผูกพันตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

3) การชดเชยในกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ การเชื่อมโยงกฎหมายอาญาระหว่างประเทศเข้ากับการเยียวยาเหยื่อเป็นจุดที่น่าสนใจ เนื่องจากการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดอาจเป็นหนึ่งในวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการทำให้เหยื่อได้รับความเป็นธรรม บทบาทของศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) และศาลเฉพาะกิจต่าง ๆ ในการให้การเยียวยาแก่เหยื่อการก่อการร้าย จุดเด่นของส่วนนี้คือ การอภิปรายเกี่ยวกับ victim participation และกลไกการชดเชยในกระบวนการยุติธรรมอาญาระหว่างประเทศ รวมถึงกล่าวถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาระหว่างประเทศในบริบทของการก่อการร้าย เช่น ความท้าทายในการดำเนินคดีต่อผู้ก่อการร้ายในศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) หรือในศาลระดับประเทศ รวมถึงอุปสรรคด้านอำนาจอธิปไตยของรัฐที่อาจขัดขวางกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศ

5. หลักการและแนวทางพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิในการเยียวยาและการชดเชย หัวข้อนี้กล่าวถึง *Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation* ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญที่กำหนดมาตรฐานสากลในการให้การเยียวยาแก่เหยื่อ อย่างไรก็ตาม คำถามที่ยังคงอยู่คือ หลักการเหล่านี้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงมากน้อยเพียงใดในบริบทของการก่อการร้ายและการต่อต้านการก่อการร้าย รัฐบาลหลายประเทศมักอ้างถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและความมั่นคงแห่งชาติเพื่อหลีกเลี่ยงการดำเนินการตามมาตรฐานเหล่านี้

บทที่ 6 การปฏิรูป – การป้องกันการก่อการร้ายตามกฎหมายระหว่างประเทศ

บทนี้มุ่งเน้นไปที่แนวทางการป้องกันการก่อการร้ายที่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเน้นทั้งมาตรการเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (IHL) และกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (IHRL) ในกระบวนการต่อต้านการก่อการร้าย หนังสือชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่เป็นไปได้ในการลดความเสี่ยงจากการก่อการร้าย ทั้งจากกลุ่มรัฐและกลุ่มนอกภาครัฐ รวมถึงการใช้มาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันแนวคิดสุดโต่งและลดความรุนแรงในระดับโครงสร้าง

1) การป้องกันการก่อการร้าย (Preventing Terrorist Attacks) หนังสือให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกันการก่อการร้ายที่เป็นไปตามหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเสนอให้มีการส่งเสริมธรรมาภิบาล การเจรจา และหลักนิติธรรม เพื่อเป็นแนวทางลดแรงจูงใจในการก่อการร้าย จุดแข็งของบทนี้อยู่ที่การเสนอแนวคิดที่เน้นการแก้ไขปัญหาจากรากฐานของความขัดแย้ง มากกว่าการใช้มาตรการทางทหารเพียงอย่างเดียว

2) การป้องกันการละเมิด IHL ในปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย หนังสืออธิบายถึงบทบาทของ IHL ในการควบคุมการใช้กำลังทางทหารและป้องกันการกระทำที่ละเมิดหลักมนุษยธรรมในระหว่างปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีการใช้อาวุธหนัก การโจมตีเป้าหมายทางทหาร และการโจมตีด้วยโดรน ซึ่งเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง บทนี้มีจุดเด่นในการเชื่อมโยงหลักกฎหมาย IHL เข้ากับสถานการณ์ร่วมสมัย เช่น กรณีศึกษาการโจมตีของกองทัพอิสราเอล และชาติพันธมิตร

3) การป้องกันการละเมิด IHRL ในปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย หนึ่งในประเด็นสำคัญของบทนี้คือ การป้องกันไม่ให้รัฐใช้มาตรการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นข้ออ้างในการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยหนังสือได้ชี้ให้เห็นว่ามีหลายกรณีที่รัฐบาลใช้กฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายเป็นเครื่องมือในการควบคุมฝ่ายค้านทางการเมือง การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก และการควบคุมสื่อมวลชน ตัวอย่างเช่น กฎหมายความมั่นคงของจีนและรัสเซีย ซึ่งถูกวิจารณ์ว่ามีการนำไปใช้ละเมิดสิทธิพลเมืองมากกว่าการป้องกันการก่อการร้าย บทนี้มีความโดดเด่นในการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักความได้สัดส่วน (proportionality) และความจำเป็น (necessity) ในการใช้มาตรการด้านความมั่นคง

โดยสรุป บทนี้ให้มุมมองที่รอบด้านเกี่ยวกับการป้องกันการก่อการร้ายตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ จุดแข็งของบทนี้อยู่ที่การเสนอแนวทางที่สมดุลระหว่างการใช้มาตรการทางกฎหมายกับมาตรการทางสังคมในการป้องกันแนวคิดสุดโต่ง อย่างไรก็ตาม สามารถพัฒนาเนื้อหาเพิ่มเติมโดยให้ความสำคัญกับประเด็นร่วมสมัย เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการต่อต้านการก่อการร้าย และความจำเป็นในการปฏิรูป IHL และ IHRL เพื่อรองรับสถานการณ์ใหม่ ๆ ในศตวรรษที่ 21 ได้

บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการรวบรวมข้อค้นพบหลักจากทุกบทที่ผ่านมา และนำเสนอข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจของเนติบัณฑิตยสภาระหว่างประเทศ (International Bar Association's Task Force on International Terrorism) เกี่ยวกับแนวทางที่รัฐและองค์กรระหว่างประเทศควรดำเนินการเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายโดยยังคงรักษามาตรฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ ประกอบด้วย (1) การสรุปข้อค้นพบหลัก เน้นย้ำถึงพันธกรณีของรัฐในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย ในขณะเดียวกันต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (IHL) กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (IHRL) และกฎหมายผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ (IRL) การนำเสนอของบทนี้ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมของปัญหาที่กล่าวถึงในบทก่อนหน้า โดยเฉพาะความท้าทายที่รัฐเผชิญในการป้องกันการก่อการร้ายโดยไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ยังมีการเน้นย้ำถึงข้อจำกัดและความไม่เพียงพอของมาตรการปัจจุบันที่ใช้ในการต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของบุคคลและการใช้อำนาจเกินขอบเขต (2) ข้อเสนอแนะสำคัญของคณะทำงาน IBA นำเสนอข้อเสนอแนะที่สำคัญในหลายประเด็น โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อหลัก ได้แก่ 2.1 การป้องกันการก่อการร้าย: รัฐควรใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันไม่ให้เกิดการก่อการร้าย โดยคำนึงถึงหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ 2.2 ภาระหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายตามกฎหมายระหว่างประเทศ: มาตรการต่อต้านการก่อการร้ายต้องไม่ขัดต่อพันธกรณีของรัฐที่อยู่ตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศและกฎหมายสิทธิมนุษยชน 2.3 การป้องกันการละเมิด IHL และ IHRL ในปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย: รัฐต้องหลีกเลี่ยงการใช้มาตรการที่อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรม เช่น การทรมาน การกักขังโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม หรือการลอบสังหารเป้าหมาย (targeted killings) 2.4 การ

รับผิดชอบต่อการก่อการร้ายและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย: ควร มีระบบที่มีประสิทธิภาพในการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็น ผู้ก่อการร้ายเองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้มาตรการเกินขอบเขต และ 2.5 สิทธิของเหยื่อในการ ได้รับการเยียวยาและการชดเชย: รัฐควรให้ความสำคัญกับสิทธิของเหยื่อที่ได้รับผลกระทบจากทั้ง การก่อการร้ายและการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐเอง หนึ่งในจุดแข็งของบทนี้คือ การนำเสนอ ข้อเสนอแนะที่ครอบคลุมทุกประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและการต่อต้านการก่อการ ร้าย ซึ่งทำให้เห็นถึงความซับซ้อนของปัญหาและแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้ นอกจากนี้ การอ้างอิง ถึงกฎหมายระหว่างประเทศและกรณีศึกษาทำให้ข้อเสนอแนะมีน้ำหนักและสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้บริบทต่าง ๆ รวมถึงการเรียกร้องให้รัฐปฏิรูปกฎหมายและแนวปฏิบัติของตนให้ สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการไม่ใช้กฎหมายความมั่นคงเป็น เครื่องมือในการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน การเน้นย้ำถึงความจำเป็นของความโปร่งใสและ การตรวจสอบจากองค์กรอิสระเป็นแนวทางที่ช่วยลดปัญหาการใช้อำนาจเกินขอบเขตของรัฐ โดย ภาพรวมแล้ว หนังสือเล่มนี้ถือว่ามีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระหว่างประเทศด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และสามารถเป็นแนวทางสำคัญสำหรับนัก กฎหมาย นักนโยบาย และนักวิชาการที่ต้องการทำความเข้าใจประเด็นนี้ในเชิงลึกได้เป็นอย่างดี